

**18 MART - 14 HAZİRAN 1608 YILI
KIBRIS EYALETİ BÜTÇESİ**

Recep DÜNDAR*

ÖZET

Kıbrıs Eyaleti'nin 18 Mart 1608 - 14 Haziran 1608 tarihli üç aylık bütçesi Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde Tapu Tahrir Defterleri tasnifinde TT kodlu ve 0708 sıra nolu defterin 2-5. sayfalarında bulunmaktadır. Kıbrıs Beylerbeyi Mustafa Paşa ve Kıbrıs Hazine Defterdarı Ali Efendi tarafından hazırlanan bütçe adigeçen tarihler arasında Kıbrıs Eyaletinin gelir ve giderleri hakkında bilgi vermektedir.

Bütçeye göre Kıbrıs Eyaleti'nin gelirleri 4.544.320 akçedir. Bu gelirden yapılan harcamalar ise 2.016.092 akçe olup geriye 2.473.146 akçe bakiye kalmıştır. Yani bütçe fazlalık vermiştir. Bu fazlalığın 2.302.316 akçesinin İstanbul'a gönderildiği, geri kalan 170.830 akçenin ise Kıbrıs Eyaleti'nde görev yapan değişik askeri görevlilerin maaşlarına mahsup edildiği defterdar tarafından merkeze bildirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs, Eyalet Bütçeleri, Bütçe Defteri.

**THE BUDGET OF CYPRUS STATE FOR 18 MARCH -
14 JUNE 1608**

ABSTRACT

The three-month budget of the Cyprus state for 18 March-14 June 1608 is present on the 2-5 pages of the account book with TT code and 0708 item no classified as Title Deed Written Books in the Prime Ministry's Ottoman Archives. This budget which was prepared by Mustafa Pasha, Cyprus governor, and Ali Efendi, Cyprus Treasury official, gives information about the incomes and expenses of Cyprus State.

---

* Yrd. Doç. Dr., İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler ABD Öğretim Üyesi. rdundar45@gmail.com

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

According to the budget, the incomes of Cyprus Budget is 4.544.320 mites. The expenses from this budget is 2.016.092 mites with a residual of 2.473.146 mites. That means there was a surplus in the budget. It was reported by the treasury official that 2.302.316 mites of this surplus was sent to Istanbul, and 170.830 mites of it was appropriated to the salaries of various military officials working in Cyprus state.

Key Words: Cyprus, State Budget, Budget Book .

A. Giriş

Osmanlı Devleti, tarihi miras ve geleneğe kendi tecrübelerini de ekleyerek dönemin hâkim anlayışı içerisinde emsallerine kıyasla mükemmel denebilecek bir muhasebe sistemi oluşturmuşlardır. Oluşturulan bu mali sistem içerisinde devletin gelir ve giderlerinin yönetimi ve denetimi titizlikle sürdürülmüş, devletin yıllık gelir- gider hesaplarını ihtiva eden bütçeler hazırlanmıştır.¹ Hazırlanan bütçeler, çağdaş bütçe anlayışından uzak olmakla birlikte milli ekonominin ve kamu hesaplarının sayısal büyüklükleri hakkında ve o dönemin genel iktisadi yapısı hakkında etraflı bilgiler vermesi bakımından önemlidirler.

¹ Osmanlı Devleti'nde gelir ve giderler tüm dönemlerde sürekli bir biçimde ve ayrıntılı olarak hesaplanmaktaydı. Bu konuda çağdaş yabancı misyon şeflerinin de paralel görüş, düşünce ve tespitleri vardır. 1572 tarihinde İstanbul'da Venedik balyosu olan Garzoni'nin ifadesine göre "Maliye Dairesi bu tarihte muazzam hesap tutmakta ve her mali senenin sonunda varidat ve mesarifatı gösterir bir bilanço tanzim etmekteydi" ifadelerini kullanmıştır. Garzoni'nin hemen hemen muasırı olan Vigenere de bu intizamı teyit eden ifadeler kullanmaktadır. 1679-80 tarihinde İstanbul'da bulunan Marsigli "Türkiye'de gerek muamelat gerek kayıt o kadar güzel o kadar muntazam bir surette tesis edilmiştir ki herhangi bir Hıristiyan devleti kendi daire-i hükümetinde göze çarpması muhtemel olmayan bir çok suistimallerin ortadan kaldırılmasını temin edebilecek faydalı malumatı bu muntazam uslubu tetkik etmek suretiyle elde edebilir" görüşündedir. d'Ohsson'da kendi zamanında maliyenin başlıca kalemlerinden birinin her sene hatta altı ay sonunda bir hülâsa-i icmal tanzim vazifesi ile mükellef olduğunu belirtmektedir. Vak'a-nüvist Ahmet Lütfi Efendi eserinde "Beher sene-i Rumiyye hitamında Maliye Hazinesi'nin irad ve masrafını mübeyyin müvazene hulasasının tanzimiyle Mecalis-i Aliye'de bi'l-mütala'a netice-i müzakeratın arz ve istizanı devletçe mu 'tad idi. " ifadesini kullanarak bütçenin hazırlama dönemini, hazırlayan kurumu ve uygulanması hakkında bilgi vermektedir. Bkz. Erdoğan Keskinlik, "Yenileşme Dönemi Osmanlı Bütçeleri Üzerine Genel Bir Bakış", *OTAM*, S. 14, Ankara 2003, s. 320

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

Osmanlı Devleti'nin mali gücü hakkında değerli birer vesika karakterini arzeden bütçeler,² devletin senelik gelir-gider kaynaklarının kaydedildiği hesap cetvelleridir. Defterdarlıkça hazırlanan ve "icmâl-ı muhasebe-i varidât ve mesârif-ı hızâne-i amire..." başlığını taşıyan bu kayıtlar, başlığın da delalet edeceği gibi birer icmâlden ibaretti. Ait olduğu sene içinde yapılan gelir tahsilâtı ile bunlardan yapılan sarfiyatı ve sona eren sene içinde tutulan muhasebe defterlerinden özetlenerek hazırlanmakta idi. Bu itibarla Osmanlı bütçeleri ileriye değil maziye matufturlar.³

Osmanlı bütçelerinin düzenlenişinde yüzyıllara göre bazı farklılıklar görülmektedir. XV. ve XVI. Yüzyıl bütçeleri güneş yılına göre ve gelir bölümleri eyaletlere göre düzenlenirken, XVII. ve XVIII. yüzyıl bütçeleri ay yılına göre ve maliye daireleri ve gelir türlerine göre düzenlenmişti. XVI. Yüzyıl bütçeleri merkez ve taşra eyaletlerinin gelir ve giderlerini derleyen bir özellik taşıırken, XVII. ve XVIII. yüzyıl bütçeleri merkezi bir özelliğe sahipti.⁴

XVII. yüzyılın sonlarına ait bir kayıta bütçe hazırlanış şekli açıklanmaktadır. Bu kayda göre; padişah devletin yıllık gelir ve giderlerini öğrenmek istediği için Şikk-ı evvel defterdarına bir ferman yazılıyor, bütün kalemlerin hoca ve halifelerine divan tezkeresi gönderiliyor, kalemlerde cizye, mukataa, voyvodalık, avarız, nüzul vs. mukarrer gelirlerle mevâcib ve çeşitli masrafların yıllık toplamalarının yazılması isteniyor, bunun için yukarıda belirtilen gelir ve gider defterlerini toplayıp bunları ihtiva eden bir defter yani bütçe düzenlenmesi için baş muhasebe kaleminin üçüncü halifesi görevlendiriliyordu.⁵

² Osmanlı Bütçeleri hakkında bkz. Ö. L. Barkan, "H. 933-934 (M. 1527-1528) Mali Yılına Ait Bir Bütçe Örneği", *İFM. XV/ 1-4*, (Ekim 1953-Temmuz 1954), İstanbul 1955, s. 251-329; Ö. L. Barkan, "H. 954-955 (M. 1547-1548) Mali Yılına Ait Bir Osmanlı Bütçesi", *İFM. XV/1-4*, (Ekim 1955-Temmuz 1956), İstanbul 1960, s. 255-303; Ö. L. Barkan, "H. 974-975 (M. 1567-1568) Mali Yılına Ait Bir Osmanlı Bütçesi", *İFM. XIX/1-4*, (Ekim 1957-Temmuz 1958), İstanbul 1958, s. 277-332; Ö. L. Barkan, "H. 1070-1071 (1660-1670) "Tarihli Osmanlı Bütçesi ve Bir Mukayese", *İFM. XVII/1-4*, (Ekim 1955-Temmuz 1956), s. 304-347; Ö. L. Barkan, "H. 1079-1080 (1669-1670) Mali Yılına Ait Bir Osmanlı Bütçesi ve Ekleri", *İFM. XVII/1-4*, (Ekim 1955-Temmuz 1956), s. 193-347, H. Sahillioğlu, "1524-1525 Osmanlı Bütçesi", *Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan'a Armağan, İFM. 41/1-4*, İstanbul 1985, s. 415-453; Ahmet Tabakoğlu, "XVII ve XVIII. Yüzyıl Osmanlı Bütçeleri", *Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan'a Armağan, İFM. 41/1-4*, İstanbul 1985, s. 389-415

³ Bkz. H. Sahillioğlu, "Osmanlı İdaresinde Kıbrıs'ın İlk Yılı Bütçesi", *Belgeler, IV/7-8*, (1967), Ankara 1969, s. 2 vd.

⁴ Bkz. Said Öztürk, "1042-1045/1632-1635 Yıllarına Ait Bosna Eyaleti Bütçesi", *Osmanlı 3*, Ankara 1999, s. 159; Ahmet Tabakoğlu, *Türk İktisat Tarihi*, İstanbul 1994, s. 174,175;

⁵ Said Öztürk, agm. s. 160

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

Osmanlı bütçelerinde göze çarpan ana bölümler; bütçenin başlığı, gelir ve gider kalemleridir. Muhasebe tekniği bakımından bütçeler, bir çıkarma işlemi esaslı üzerine tertip edilmekte idi. Gelir kalemleri “*asl-ı mâl*” adı altında toplanırdı. Yapılan masraflar ise “*bundan*” anlamına gelen “*minha*” yahut “*bundan çıkarıldı*” anlamına gelen “*vuz’a zâlike*” veyahut “*vuzi’a min zâlike*” adı altında toplanırdı. Mahalli bütçe gelir fazlası da merkeze “*irsâliye*” adı altında gönderilir ve “*artık*” anlamına gelen “*el-bâki*” diye kaydedilirdi. Gelir ve giderin tali kalemleri belirtilirdi.⁶

Eyaletlerde ise eyalet defterdarı tarafından rûznâmçe kayıtlarına dayanılarak Eyalet bütçeleri ya da muhasebe icmalleri hazırlanırdı. Rûznâmçe eyalet ya da taşra hazinesinin giriş kayıtlarının tutulduğu defterdir. Rûznâmçe kayıtlarına dayanılarak hazırlanan eyalet bütçelerinin bir seneden az söz gelişi üç, altı ya da sekiz ay olabildiği gibi bir seneden fazla da olabilirdi.⁷

Osmanlı taşra teşkilatı içerisinde mâlî ve idârî özerklikleri bulunan Budin, Tameşvar, Bosna, Kefe, Karaman, Zülkadriye, Diyarbakir, Van, Rum, Erzurum, Halep, Şam, Trablusşam, Bağdad, Basra, Yemen, Mısır, Girit ve Kıbrıs’da payitahtta olduğu gibi eyaletlerin senelik gelir ve gider cetvelleri Hazine Defterdârları tarafından hazırlanırdı. Bu cetveller ait olduğu sene içinde yapılan gelir tahsilâtı ile bunlardan yapılan sarfiyatı gene sona eren sene içinde tutulan muhasebe defterlerinden özetlenerek hazırlanır ve yapılan işlem sonrası mahalli gelir fazlası merkeze gönderilirdi. Hesap özetleri; merkeze gidecek mahallî gelir fazlasının bir belgesi durumunda idi. Çoğunlukla, rûznâmçelerde hesap özetleriyle birlikte ciltli olarak bir arada bulunurdu.⁸

Osmanlı Devleti’nde genel bütçelerde daimi bir istikrar söz konusu olmasa da eyalet bütçelerinde nisbi bir istikrarı muhafaza etme zorunluluğu vardı. Şöyle ki; eyalet hazinelerinin gelir kaynakları, sayımlarla tespit edildiğinden, gelir kalemlerinin sınırları uzun bir süre bu sayımlarla tespit edilen düzeyde kalırdı. Eyalet hazinelerinin harcamaları da gelirleri gibiydi. Zira taşradaki hazine defterdarları, önceden tespit edilmiş eyalet gelirini normalden fazla tahsil eder veya giderlerini belirlenen sınırın üstünde yaparsa bu durumlardan sorumlu tutulurlardı. İzinsiz yaptıkları bir harcamayı tazmin etmek zorunda oldukları gibi gelirden olağan dışı bir artışı da merkez maliyeye izah

⁶ H. Sahillioğlu, “Osmanlı İdaresinde Kıbrıs’ın İlk Yılı Bütçesi”, s. 2 vd.; H. Sahillioğlu, “1524-1525 Osmanlı Bütçesi”, s. 418

⁷ Erol Özvar, Rûm Eyaletine Ait H. 1043-1044/M. 1634-35 Tarihli Bütçenin Tahlili, **Osmanlı 3**, Ankara 1999, s. 151

⁸ Bkz. H. Sahillioğlu, “Osmanlı İdaresinde Kıbrıs’ın İlk Yılı Bütçesi”, s. 2 vd.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

etmek durumundaydılar. Hazineye gönderilen gelirlerde artış sağlanması, ilk bakışta olumlu gibi görünse de gönderilen miktarın fazla oluşu keyfi bir verginin alındığı ve reayaya zulmedildiği gibi bir düşünceyi hatırlattığı için çoğu kez defterdarlardan bu konuya açıklık getirmesi istenirdi.⁹

B. Bütçe Defterinin Tahlili:

Kıbrıs'ın 18 Mart 1608 (gurre-i zilhicce sene 1016) ila 14 Haziran 1608 (gaye-i safer 1017) tarihli bütçesi Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde Tapu Tahrir Defterleri tasnifinde TT kodlu ve 0708 sıra nolu defterde kayıtlıdır. Kıbrıs Eyaleti Mir-i miranı Mustafa Paşa'nın zamanında ve nezaretinde Kıbrıs Hazine Defterdarı Ali Efendi marifetiyle günlük vaki olan varidat ve yapılan masrafların miktar ve müfredatını ihtiva etmektedir. Mukavva ciltli, 40.5x15 santimetre ebadında olup 20 sayfadır. Yazısı siyakat olan defterin 19 ve 20. sayfaları boştur.

Takdimine çalıştığımız Kıbrıs'ın 1608 bütçesi, adigeçen ruznâmçe defterinin 2 ila 5. sayfalarında yer almaktadır. Bütçe; "icmâl-i muhâsebe-i vâridât ve mesârif-ı hizâne-i âmire-i Cezîre-i Kıbrıs der-zamân-ı nezâret-i Hazret-i Mustafa Paşa -dâme ikbâlühümîr-i mirân-ı Cezîre-i Kıbrıs ve be-ma'rifet-i Ali Efendi -dâme uluvvuhu- defterdâr-ı hizâne-i merkûme, an gurre-i Zilhicce sene 1016 ilâ gâyeti Safer sene seb'a aşere ve elf" başlığı ile başlamaktadır. Burada belirtilen hususlar ise gelir-gider icmali kaydı, ait olduğu eyalet hazinesi, hazinenin sorumluları ve ait olduğu dönemdir. Bütçenin başlığında bulunan "icmâl-i muhâsebe-i varidât ve mesârif-ı hizâne-i amire-i ..." ibaresi, bu bütçenin bir hesap özeti olduğunu göstermektedir. Başlıktan anlaşıldığına göre bütçe; Kıbrıs Beylerbeyi Mustafa Paşa ve Kıbrıs Defterdarı Ali Efendi'nin sorumluluğunda hazırlanmıştır. Bütçelerde, günlük gelir - giderlerin kaydedildiği ruznâmçeler esas alındığından, görevlilerin görev süreleri bir yıldan az olması halinde o dönemle ilgili bilgiler, görevlilerin isimleri ve sözkonusu süre içinde elde edilen gelirler ile yapılan harcamalar, yıl tutulan icmâlde belirtilmektedir.

Elimizdeki 1608 tarihli Kıbrıs bütçesi, beylerbeyi değişikliği nedeniyle hazırlandığı gider fasılları içerisinde yer alan; "cerâye-i hazret-i Cafer Paşa dâme ikbâlehu mir-i mirân-ı sabık" ifadesinden anlaşılmaktadır.

Osmanlı bütçeleri birbirini izleyen iki nevruz arasındaki bir güneş yılı (365 gün) esas alınarak düzenlenmekteydi. Ancak XVI. yüzyılın sonlarından itibaren düzenlenen bütçelerde bu durum terk

⁹ Erol Özvar, agm., s. 151-152

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

edilerek ay yılı (354 gün) esas alınmıştır.¹⁰ İncelenen Kıbrıs bütçesi, 'an gurre-i zilhicce sene 1016 (18 Mart 1608) ila gaye-i safer 1017 (14 Haziran 1608) tarihleri arasını ihtiva ettiğinden tam üç aylık olup ay yılı esas alınarak hazırlanmıştır.

C. Kıbrıs Adası Hazinesinin Gelir- Gider Kaynakları

I. Gelir Kaynakları

Tetkik ettiğimiz bütçede 1608 yılında Kıbrıs Adası hazinesine kaydedilen gelirler "asl-ı mal" başlığı altında 4.544.320 akçe olarak belirtilmiştir. Başlıca iki kaynaktan gelen bu meblağın 2.230.142 akçesi mukataa gelirlerinden, 2.314.178 akçesi de müteferrik gelirlerden elde edilmiştir.

a. Mukataalar

Mukâta'a, geliri kimseye dirlik olarak verilmeyip, doğrudan Divân-ı Hümâyû'na bırakılan vergi ve gelir kaynaklarına denilmektedir. Mîrî arazi rejiminin tatbik edildiği her yerde bu şekilde hükümetin nakit para ihtiyacını karşılamak için iktisadî iş çeşidi, zirâat, madenler gibi memleketin en zengin gelir kaynakları mukâta'a olarak hazineye bırakılmıştır.¹¹

Kıbrıs'ta fetihten sonra yapılan tahrir neticesinde hazırlanan mufassal tahrir defterinde havass-ı humayuna kaydedilen Ada topraklarının mukataa yolu ile işletildiği görülmektedir. Ancak, 1577 senesinden sonra Ada topraklarının tımara verilmesiyle birlikte mukataa gelirlerinde önemli bir düşüş yaşanmıştır.¹²

Bütün Osmanlı bütçelerinde görüldüğü gibi 1608 Kıbrıs bütçesinde de gelir kaynaklarının büyük bir bölümünü mukataalar oluşturmaktaydı. İlgili defterde, mukataa gelirleri olarak 2.230.142

¹⁰ A. Tabakoğlu, "XVII ve XVIII. Yüzyıl Osmanlı Bütçeleri", s. 392 vd.

¹¹ Bkz. Mustafa Akdağ, **Türkiye'nin İktisadî ve İctimaî Tarihi II**, İstanbul 1977, s. 294

¹² 10 Ekim 1577 tarihli Kıbrıs Beylerbeyi ile Defterdârına gönderilen bir hükümde "... Yeniçeriden gayrisi erbâb-ı mevâcibden Lefkoşa ve Magosa ve Baf ve Girne ve Limoson nam kal'elerin gediklülerine ve müstâhfizlarına ve topçı ve cebecilerine ve 'azeblerine ber-vech-i timâr tevzi' olunursa . . . beytü'l-mâla ve re'âyaya enfa' olduğun bildirmişsin. Ol bâbda her ne demiş isen mufassalan 'arz olunub ma'lûm-ı şerîfim olmuşdur. imdi senün kemâl-i istikâmet ve diyânetine hüsni i'timâdım olmağın zikrolunan nevâhi mukata'âtı timâra verilüb tevzi' olunmağla beytü'l-mâla ve re'âyâya nâfi' ise 'arz eylediğün üzere sen tevzi' eylemek emredüb buyurdum ki: vardukda 'arzeyledüğün üzere zikrolunan nevâhi mukata'âtın vech ve münâsib gördüğün üzere kılâ'-i mezbûrenin gönüllülerine ve müstahfizlarına ve topçı ve cebecilerine ve 'azeblerine sülûsân üzere ber-vech-i timâr tevzi' ve tevcîh eyleyüb tezkerelerin veresin" denilerek bu hususun uygulanması hakkında bilgi verilmektedir. Bkz. BOA. MD. 31. s. 342, Hüküm 793.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

akçe kaydedilmiş olup, bunun büyük bir kısmı Ada topraklarının iltizam ve emanete verilmesiyle elde edilmiştir.

Mesarye (405.773), Evdim (81.235), Baf (166.498) nahiyeleri ile Gilan (4.275), Lapta (36.109) ve Eşliye (172.800) karyeleri mukataaları dahil olmak üzere bu kaleminden 866.690 akçe elde edilmiştir. Yine mukataalar kaleminden olmak üzere Tuzla ve gümrük gelirlerinden 1.200.418 akçe, İhtisab gelirlerinden 50.858 akçe, Kukla (22.666), Piskopi ve Koloş (20.000) şekerhanelerinden 42.666 akçe, debbâğhâne ve kahvehânelerden 6.000 akçe, Lefkoşa meyhanelerinden 8.520 akçe, patrikiye 33.840 akçe ve şemhânelerden 21.150 akçe elde edilmiştir.¹³

b. Müteferrik Gelirler

İncelenen Kıbrıs bütçesinde gelir kalemlerinin diğer bir bölümünü de müteferrik gelirler oluşturmaktadır. Bu başlık altında toplanan gelirlerin toplamı da 2.314.178 akçedir. Bu gelirin büyük bir kısmı 2.230.396 akçe olmak üzere cizye gelirleridir. Elde edilen gelirin 23.000 akçelik bir bölümünü varisi olmadan ölen yeniçerilerin hazineye intikal eden miraslarından ve diğer bir bölümünü ise yeniçerilerin maaşları ile cizye gelirlerinin hazineye giriş ve çıkışlarında hesaplanan kur farkından¹⁴ meydana gelen 58.082 akçelik gelir oluşturmaktadır.

II. Gider Fasılları

Bütçede yer alan masraflar; Kıbrıs'ta görevli devlet adamlarına ödenen sâlyâne, cerâye ve mevâcibler ile mahallinde yapılan masraflar ve hazineye artarak merkeze gönderilen gider kalemleri olarak kaydedilmiştir. Bütçede, Sâlyane ve cerâye giderleri 913.771 akçe, maaşlar 589.031 akçe ve İstanbul'un emir ve havalesi üzerine mahallinde yapılan masraflar 512.290 akçe olmak üzere toplam 2016092 akçedir. Giderler toplamı ile masraf kalemleri arasında 1000 akçelik fazlalık vardır.

¹³ 1572 tarihli Mufassal Tahrir Defterine göre, Kıbrıs'da, şekerhane, meyhane, debbâğhane ve tuzlaların işletilmesi ve bunlardan elde edilen gelirler hakkında bkz. Recep Dündar, **Kıbrıs Beylerbeyliği (1570-1670)**, (Basılmamış Doktora Tezi), Malatya 1998

¹⁴ Klasik dönemde hazine giriş ve çıkışları değişik kurlardan hesaplanmakta idi. Hazineye giren para ne çeşit olursa olsun önce sağ akçe ile değerlendiriliyor ve ödeme yapanın hesabından o miktar düşülüyor, sonra aynı miktar para çürük akçe ile değerlendiriliyor ve ikisi arasındaki fark tefavüt adı altında kur farkından elde edilmiş bir gelir olarak kaydediliyordu. Bkz. Said Öztürk, agm. s. 161

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

a. Sâlyâneler:

Kıbrıs Adası, tamamen padişah hassı olarak ayrılmıştı. Bu nedenle ne beylerbeyisine ne de defterdar ile sancakbeylerine Kıbrıs'ta hâss tayin edilmemişti. Bunlara hâss yerine, ada hazinesi gelirlerinden salyane yani yıllık maaş bağlanmıştı. Ayrıca, beylerbeyi, defterdar ve maiyetlerine cerâyê adı altında bir miktar zahire verilmesi kararlaştırılmıştı.¹⁵

Bu tür eyaletlerin salyâne miktarı umumiyetle kanunnamelerle tespit edilmişti. Bu statüdeki bölgeler, tımar sisteminin dışında tutulmuş olup, vergi gelirleri tümüyle devlete intikal ettirilmişti. Toplanan gelirlerden bir kısmı beylerbeyine ve sancak beylerine salyane, kul taifesi için ulûfe olarak ayrılmıştı. Bütçede gelir-gider fazlası da irsaliye adı altında merkeze gönderilmişti.¹⁶ İncelenen Kıbrıs bütçesinde salyâne ve cerâyê giderleri toplamı ise 913.771 akçedir.

1. Beylerbeyi Sâlyânesi

Kıbrıs Beylerbeyliği görevinde bulunanlara salyane olarak 1.100.000 akçe verilmektedir. Bu gelirlerin 800.000 akçesi Kıbrıs hazinesinden, 200.000 akçesi de Adana ve Tarsus Livalarına ait hâss tasarrufundan karşılanmıştır.¹⁷ Geri kalan 100.000 akçe ise Kıbrıs'taki kale muhafızlarının ada dışında tasarruf ettikleri tımarlardan mahlûl oldukça kendi hâssına ilhak edilmiştir.¹⁸ İncelenen bütçede dönemde ise Kıbrıs Beylerbeyi olan Mustafa Paşa'ya 275.548 akçe ayrılmıştır.

2. Sâir Sâlyâneler

İncelenen bütçede Kıbrıs'ta salyaneli görevliler olarak adıgeçen kişilere tahsis edilen salyaneler ayrı ayrı belirtilmiştir. Bütçe Defterinde Lefkoşa ve Magosa sancak beyleri ile Kıbrıs Defterdarı'nın

¹⁵ Halil Sahillioğlu, "Osmanlı idaresinde Kıbrıs'ın İlk Yılı Bütçesi", s. 14; BOA. MD. 12, s. 105, Hüküm 223

¹⁶ A. Tabakoğlu, a. g. e. , s. 261

¹⁷ BOA. TD. 696, s. 72 de Kıbrıs Beylerbeyinin Ada hazinesinden 800 000 akçe salyane tasarruf ettiği, sayfa 73 de ise "sabıkan Trablusşam beylerbegiliğinden müntakıl olub halâ Kıbrıs beglerbegisi olan müşarünileyh Ali Paşa der-devlete adem gönderüb zıkr olunan beglerbegilik isna aşr ve elf receb-i mürecebin yigirminci gününden kendüye tevcih olunub hasları tedarik olunmak bâbından inayet rica eyledüğü ecilden zıkr olunan beglerbegilik icmallü hasları tarih-i mezburdan tevcih olunması için isna aşr ve elf Şaban-ül mu a'zamın evahir ile mir-i miran müşarüleyhe hüküm-i şerif virüldükden sonra tezkiresi bab-ı saadetden ihrâc olunmak ferman olunmağın bermuceb-i emr-i âli zıkr olunan on kere yüz bin akçelük haslar tarih-i mezburdan mümaileyhe der-devletden tevcih olunub berat-ı alişân için tezkire virildi. fi: 7 Ramazan isna aşr ve elf" denilmektedir.

¹⁸ BOA. MD. 18, Hüküm 156; H. Sahillioğlu, "Osmanlı İdaresinde Kıbrıs'ın İlk Yılı Bütçesi", s. 15.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

salyaneleri kayıtlı değildir. Ancak eyalet hazinesinden Baf sancak beyi Bekir Bey'e 104.994 akçe, Girne sancakbeyi Ömer Bey'e 65.032 akçe ve ondan önce Girne sancakbeyi olan Dilaver Bey'e de 33.332 akçe verildiği kaydedilmiştir.¹⁹

b. Cerâye

Kıbrıs Beylerbeyi ve Defterdarına hâslardan belirlene miktarda buğday ve arpa cerâye olarak tayin edilmiştir. Beylerbeyine 2.000 ölçek (keyl) buğday ve 3.000 ölçek arpa,²⁰ Kıbrıs defterdarına da hâslarına mahsup edilmek kaydıyla 300 ölçek buğday ve 500 ölçek arpa tahsis edilmiştir.²¹ 1608 bütçesinde ise Beylerbeyi Mustafa Paşa'ya cerâye bedeli olarak 317.780 akçe, eski beylerbeyi Cafer Paşa'ya 83.120 akçe ve eski Girne sancakbeyi Dilaver Bey'e 33.332 akçe tahsisat ayrılmıştır.

c. Mevâcib

Osmanlı bütçelerinde en önemli gider kalemini mevâcib harcamaları oluşturmaktadır. Bu harcamalar merkezî ordu ile devlet görevlilerine yapılan nakdî ödemelerdir. Mevâcib alan zümreler yeniçeriler, süvariler, cebeciler, topçular ve top arabacıları yer almaktadır. Kapıkulu ve sınır boylarında görevlendirilen askerlerden başka kalelerde ve sınır boylarında görevli yerli askerlerin ödenekleri, tamir ve mühimmat harcamaları da mevâcib kalemi içerisinde yer almaktadır.

¹⁹ Girne, Baf, Magosa ve Lefkoşa sancaklarının [Ayni Ali Efendi, **Osmanlı İmparatorluğunda Eyalet Taksimatı, Toprak Dağıtımı ve Bunların Mali Güçleri**, (nşr. H. Tuncer), Ankara 1964, s. 11] sancakbeylerine salyaneler verilmiştir. Girne Sancakbeyi Osman Bey'e 1594 senesi mevacibi salyanesinden 27. 000 akçe verilmiştir. [KŞS. Defter I, s. 170] Magosa Sancakbeyi Hamza Bey 240. 000 akçe alıyordu. Baf Sancak beyi Receb Bey ise, bu sancağın kapudanlığı ile birlikte 200. 000 akçe salyane tasarruf ediyordu. Mirlivalığı zamanına ait 95. 698 akçe alacak hakkı (salyane bakiyyesi) kendisine ödenmiştir. [H. Sahillioğlu, "Osmanlı İdaresinde Kıbrıs'ın İlk Yılı Bütçesi", s. 15. Ayrıca, Girne, Baf, Magosa ve Lefkoşa sancaklarının salyane ile yönetildikleri hakkında bkz. BOA. MD. 18, s. 89, Hüküm 195; Ö. L. Barkan, "Timar", **Türkiye'de Toprak Meselesi I**, İstanbul 1980, s. 814] Tuzla Sancakbeyinin salyanesi ile alakalı hükümlerde, senede hazine malından altı yük akçe salyaneye mutasarrıf olduğu, tayin olunan altı yük salyanenin, Kıbrıs muhafazasında bulunduğu müddetçe hazineden her sene alacağı bildirilmektedir. Bkz. BOA. MAD. 2737. s. 103; KŞS. Defter IV, s. 27

²⁰ Bununla ilgili 2 Mart 1571 tarihinde Kıbrıs defterdarına hüküm gönderilmiştir. Bu hükümde: "Kıbrıs Beğlerbeğisi Muzaffer Paşa mektup gönderub cezire-i mezbure beğlerbeğliği cezireden hasıl olan mahsulden nakdiye ile inayet olunub vilayet umumen hassa-i humayuna zabt olunub kifafi için bir mikdar galle ta'yin olunmasını bildirmişsin. imdi 2. 000 İstanbul kilesi buğday ve 3000 kile arpa tayin eyleyüb buyurdum ki sâl be sâl veresin"denilmektedir. Bkz. BOA. MD. 12, s. 105, Hüküm 223

²¹ H. Sahillioğlu, "Osmanlı İdaresinde Kıbrıs'ın İlk Yılı Bütçesi", s. 15

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

Kıbrıs'ın ilk yılı bütçesinde, Ada hazinesinden ulûfe alan çavuşan, gönüllüyan, müstahfazan, azeban, topçuyan ve cebeciyandan oluşan toplam 2.779 neferin ulûfesi 6.604.593 akçe tutmaktadır. Bu toplam, neredeyse Ada gelirlerinin (7.293.954) tamamına yakındır. Daha sonra adaya gönderilen 1.000 kadar dergâh-ı âli yeniçerilerinin²² ulufeleri de eklenince Kıbrıs hazinesinin açık vermesi kaçınılmaz olmuştur. Bu durum yukarıda da bahsedildiği üzere Ada topraklarının 1577 yılından itibaren yeniçeriler hariç diğer askerî sınıflara tımar verilmesiyle aşılmıştır. Dolayısıyla bu uygulama sonucunda ulûfe alan asker sayısı azaltılarak Kıbrıs hazinesi rahatlatılmıştır.

İncelenen 1608 yılı bütçesinde Ada hazinesinden mevâcib tasarruf eden yeniçerilerin mevâcibleri 459.913 akçe ile önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca; Şeyhülislâm 4.380, divan beyleri ile hazine katipleri 13.500, kalelerde görev yapan dizdâr, kethûda, neccar, kapıcılar ve topçular 57.397, iltizam katipleri ve hizmetlileri 20.400, Hasan Kaptan 17.099, Magosa kalesindeki mimar, neccar ve topçular 13.562, Larife köyü camii imam ve hatibi 1.080 ve Kıbrıs tuzlaları çalışanları ile Derviş Reis 1.700 akçe mevâcib almaktadırlar.

d. İhracât (Mahallinde Yapılan Masraflar)

İhracat başlığı altındaki ödemeler ise müteferrik harcamaları içine almakta olup toplam; 512.290 akçedir. Bütçeye göre mahallinde yapılan harcamalar onüç kalem olup, harcamaların büyük bir kısmını Kaptan Paşa, Beylerbeyi ve Sancakbeylerine ait olan Başarda ve Kalite tipi gemilerin masrafları oluşturmaktadır.²³

Bütçeye göre mahallinde yapılan masraflar; Magosa Sancak Beyi Mustafa Bey'in başarda masrafına 197.746, Lefkoşa kalesi topları, atları ve aletleri için kösele masrafına 5.060, eski sadrazamın emriyle ordu-yu hümayun askerlerinin nafakaları için cemaat-ı yeniçeriyândan ser-piyâdegân Ali subaşıya verilen 2.392, İstanbul, İskenderun ve Magosa iskeleleri arasında sefer yapan gemilerde görevli askerlerin nafakalarına 4.520, Kukla karyesindeki şekerhanede

²² Kıbrıs'taki Askerî Teşkilat ve Yeniçeriler hakkında bkz. R. Dünder, age., s. 143-184

²³ Kıbrıs'ın muhafazası için görevli olan gemilerin masrafları ve mühimmatları için lazım olan para, Kanun-u Kâdim üzere eyalet hazinesinden karşılanmaktadır. Mesela, Kıbrıs Beylerbeyisine ve defterdârına gönderilen hükümle; Hırsofu sancakbeyi Mustafa'nın darsaadet'e arz-ı hal ile, salıyanesinin ve gemi masrafının nakden verilmesini rica ettiği bildirilmiştir. [Bkz. BOA. MAD. 5712, s. 66]; Başka bir hükümde; “. . . Hırsofu sancakbeyi Mustafa yedinden 1616 Rebiyü'l-ahirin altıncı gününden iki kıta evamir-i şerife varid olub müstehak olduğu salyane mutad-ı kadim üzere gemisi masrafı verilmek ferman olmağın Kıbrıs hazinesinde olan defatire nazar olunduk da liva-i mezbur. . . ” denilmektedir. Bkz. BOA. MAD. 2737, s. 39

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

çalışan usta ve ırgatların nafakasına 12.000, 25 Ocak 1608 (7 Şevvâl 1016) den önce Magosa sancak beyi Mustafa Beyin almış olduğu borcun hazineye kaydedilmek üzere adıgeçen beylerbeyi ve defterdara verilen 95.054, hazine defterleri için gerekli kağıt masrafına 120, Lefkoşa Kalesi'ndeki topların kundaklarının tamir ve onarımına 5.180, Baf Sancakbeyi Süleyman Bey'in kalitesinin mühimmatına 19.804, Girne Sancakbeyi Dilaver Bey'in kalitesinin mühimmatına 140.563 akçedir. Ayrıca Baf Kalesi'nin tamiri için gerekli olan kireç masrafına 2.000, Kıbrıs Adası'nda ölen fukaranın yıkıp kefenlenmesine 24.000, Limason Kalesi'ndeki kundakların tamiri ve yenilenmesine 3.840 akçe masraf kaydedilmiştir.

III. el-bâki

Yukarıda da açıklandığı gibi Osmanlı malî teşkilatında mahalli bütçe gelir fazlası merkeze irsâliye adı altında gönderilir ve “artık” anlamına gelen *el-bâki* diye kaydedilirdi. İncelenen 1608 tarihli Kıbrıs Eyaleti bütçesinde ise gelir fazlası 2.473.146 akçedir.

IV. min zâlike'l-bâki

Bütçenin gelir fazlası ya merkeze gönderilir ya mirî için harcama yapmak üzere birilerinin zimmetine verilebilir ya da hazineye kalabilirdi. Bu takdirde bakiyenin açıklamasını yapmak üzere ikinci bir çıkarma işlemi esasına dayanılarak *min zâlike'l-bâki* diye tali başlık açılır, ilk bakiyeden bu meblağ çıkarılırdı.²⁴

İncelenen Kıbrıs Eyaleti bütçesinde gelir fazlası 2.473.146 akçe, Fermân-ı âlî üzere merkeze gönderilmek ve müteferrikalar ile sipahilerin maaşlarının peşin ödenmesi için irsaliye olarak hesap olunmuştur.

Cizye gelirlerinden hesaplanan 2.302.316 akçe ferman gereğince Kıbrıs Beylerbeyi Mustafa Paşa tarafından Dersâdet'ten gönderilen Mustafa Çavuş'a, geri kalan 170 830 akçe ise Kıbrıs Hazinesi'nden Dergâh-ı âlî topçuları, cebecileri, silahtarları, sipahileri ve müteferrikalarına emir gereğince ödenmesi için irsaliye olarak hesaplanmıştır.

Sonuç itibariyle, aşağıda tam metni verilen Kıbrıs'ın 18 Mart 1608 - 14 Haziran 1608 tarihli bütçesine göre gelirleri (asl-ı mal) 4.544.320 akçedir. Bu gelirden yapılan harcamalar (vuzuâ min zalik) ise 2.016.092 akçe olup geriye 2.473.146 akçe bakiye kalmıştır. Yani bütçe fazlalık vermiştir. Bu fazlalığın 2.302.316 akçesinin İstanbul'a gönderildiği, geri kalan 170.830 akçenin ise Kıbrıs Eyaleti'nde görev

²⁴ H. Sahillioğlu, “Osmanlı İdaresinde Kıbrıs'ın İlk Yılı Bütçesi”, s. 3

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

yapan değişik askeri görevlilerin maaşlarına mahsup edildiği defterdar tarafından merkeze bildirilmiştir.

EK: Bütçe Metni

[Sayfa 2]

İcmâl-i muhâsebe-i vâridât ve mesârif-ı hizâne-i âmire-i Cezîre-i Kıbrıs der-zamân-ı nezâret-i Hazret-i Mustafa Paşa -dâme ikbâlühümîr-i mîrân-ı Cezîre-i Kıbrıs ve be-ma'rifet-i Ali Efendi -dâme uluvvuhu- defterdâr-ı hizâne-i merkûme, an gurre-i Zilhicce sene 1016 ilâ gâyeti Safer sene seb'a aşere ve elf

Asl-ı mâl fî selâs-ı eşhür

4544320

El-mahsûlât, 4486232

'Ani'l-mahsûlât	2230142
Emvâl-i müteferrika	2256096

Tefâvüt mezkûrîn ki der masârif-ı mevâcib-i yeniçeriyân ve reşen (?) mahsûb şud

58082

Be-cihet-i tefâvüt mevâcib-i yeniçeriyân	3000
Be-cihet-i akçe-i tefâvüt-i cizye-i gebrân	55082

'Ani'l-mahsûlât-ı mukâta'ât-ı Cezîre-i Kıbrıs

2230142

Mukâta'a-i memlehâ ve gümrük [ve] iskelehâ-i Cezîre-i Kıbrıs der-vâcib-i sene-i mezbûrîn

1200418

'An-vâcib-i sene 1016	761168
'An-vâcib-i sene seb'a aşere elf	439250
Mukâta'a-i Mesarye ve tevâbi'hâ der-vâcib sene-i m.	405773
'An-vâcib-i sene 1016	238663
'An-vâcib-i sene seb'a aşere elf	167110

Mukâta'a-i hâshâ-i Nâhiye-i Evdim, vâcib-i sene 1016

81235

Mukâta'a-i ihtisâb ve bâc-ı ebvâb ve bevâbhâ der-vâcib-i sene 1016

50858

Mukâta'a-i sükkerhâne-i Piskobi ve Kolos

20000

Mukâta'a-i debbâğhânehâ ve kahvehânehâ-i Cezîre-i Kıbrıs der-vâcib-i sene 1016

6000

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

Mukâta‘a-i şekerhâne-i karye-i Kukla der-vâcib-i sene erba‘a aşere ve elf

22666

Mukâta‘a-i meyhâne-i Lefkoşe der-vâcib sene 1016

8520

‘An-mukâta‘a-i patrikiye-i Cezîre-i Kıbrıs der-vâcib-i sene seb‘a aşere elf

33840

‘An-mukâta‘a-i şem‘hânehâ-i Cezîre-i Kıbrıs der-vâcib-i sene-i m

21150

‘An-mukâta‘a-i Gilan ve tevâbihâ 4275

‘An-mukâta‘a-i karye-i Lapta tâbi‘i Girine 36109

‘An-vâcib-i sene 1016 1068

‘An-vâcib-i sene seb‘a aşere elf 26041

[Sayfa 3]

Tetimme-i aklâm-ı mukâta‘ât-ı m.

Mukâta‘a-i hâshâ-i Nâhiye-i Baf ‘an-vâcib-i sene 1016

166498

‘An-mukâta‘a-i karye-i Eşliye tâbi‘-i Kukla der-Cezîre-i Kıbrıs vâcib-i sene 1016

172800

Emvâl-i Müteferrika

2314178

Mahsûl-i cizye-i gebrân-ı Cezîre-i Kıbrıs ‘an-vâcib-i sene 1017

2230396

Mahsûl-i beytü’l-mâl-i yeniçeriyân-ı Kıbrıs 23000

Mahsûl-i akçe-i tefâvüt-i hasene ve gurûş 58082

Mahsûl-ü avârız-ı kesân-ı İç-il 2700

Vuzuâ min zalik

2016092

Sâlyânehâ ma‘a cerâyehâ-i mîr-i mîrân ve gayruhû

913771

Sâlyâne-i hazret-i mîr-i mîrân 275548

Cerâye-i hazret-i mîr-i mîrân-ı müşârün-ileyh 317780

Sâlyane-i Bekir Beg mîrlivâ-i Baf der-Kıbrıs 004994

Sâlyane-i Ömer Beg mîrlivâ-i Kirinye 25032

Cerâye-i hazret-i Cafer Paşa -dâme ikbâlûhu- mîr-i mîrân-ı sâbık

83120

Cerâye-i hazret-i Ali Efendi defterdâr-ı hizâne-i Kıbrıs 33965

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic*

Volume 5/4 Fall 2010

18 Mart - 14 Haziran 1608 Yılı... 1045

Sâlyane-i Dilaver Beg mîrlivâ-i Kirinye sâbık 33332

El-mevâcibât
589031

Mevâcib-i cemâ'at-ı yeniçeriyân-ı Kıbrıs ber-mûceb-i defter-i ağa-i işân?

459913

Vazîfe-i Hazret-i Şeyhülislâm 4380

[Sayfa 4]

Tetimme-i mevâcibât-ı mezbûr

Mevâcib-i küttâb-ı hazîne-i Kıbrıs ma'a mirân-ı dîvân

13500

Mevâcib-i dizdârân ve kethüdâyân ve bevvâbân ve mîrân ve ser-
topçuyân-ı kıla' ber-mûceb-i rûznâmçe-i hümâyûn

57397

Mevâcib-i masârif-ı küttâb ve hüddâm-ı mukâta'ât ber-mûceb-i şurûtu
u iltizâm ve âdet-i kadîme

20400

Mevâcib-i Hasan kapudan-ı Limason

17099

Mevâcib-i mi'mârân ve neccârân ... ve âhengerân ve topçuyân-ı
Magosa ve gayruhu

13562

Mevâcib-i Mevlana Abdülkerim hatîb ve imâm-ı câmi'-i şerîf-i karye-
i Larife

1080

Vazîfe-i Dervîş Reis 'an-cevâlî-hûrân-ı memlaha-i Kıbrıs ber-mûceb-i
berât-ı âlî

1700

El-ihracât

512290

Be-cihet-i mühimmât-ı baştarda-i Mustafa Beg mîrlivâ-i Magosa

197746

'An-vâcib-i sene 1016

95000

'An-vâcib-i sene seb'a aşere elf

102746

Be-cihet-i bâhâ-i köselehâ berâ-yı sâhib-i âlât-ı esbhâ-i tobhâ-i kal'a-i
Limason

5060

Be-cihet-i nafaka-i Ali Subaşı ser-piyâdegân-ı cemaat-ı yeniçeriyân-ı
dergâh-ı âlî ki berâ-yı tereke-i nafaka-i asâkir-i İslâm-ı ordu-yı
hümâyûn bâ-fermân-ı âlî 'an-cânib-i hazret-i sadrazam-ı esbak

2392

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

Be-cihet-i navlun bâhâ-i keştihâ-i köhne berâ-yı nafaka-i asâkir-i İslâm der-ordu-yı hümâyûn ber-mûceb-i fermân-ı âlî 'an-iskele-i Magosa ilâ iskele-i İskenderun ve Sa'âdet [İstanbul, ?]

4520

Be-cihet-i nafaka-i üstâdân ve ırgâdân berâ-yı zulm-kerde sükker-i mükerrer sükkerhâne-i karye-i Kukla

12000

Be-cihet-i edâ-yı akçe-i karz Mustafa Beg mîrlivâ-i Magosa ki pîş-ezîn fi 7 Şevval sene 1016 be-hazîne ber-vech-i karz dâde ve hâlâ bâ-fermân-ı hazret-i mîr-i mîrân ve defterdâr-ı müşârûn-ileyh dâde

95054

Be-cihet-i bâhâ-i kağıd berâ-yı mühimmât defâtir-i hazîne

120

Be-cihet-i ta'mîr ve termîm-i kundakhâ-i tobhâ-i kal'a-i Lefkoşe

5185

[Sayfa 5]

Tetimme-i ihrâcât-ı mezbûr

Be-cihet-i mühimmât-ı masârîf-ı kalite-i Süleyman Beg mîrlivâ-i Baf der-sâbık an-vâcib-i sene 1016

19804

Be-cihet-i mühimmât-ı kalite-i Dilaver Beg mîrlivâ-i Kirinye an-vâcib-i sene 1016

140569

Be-cihet-i bâhâ-i kireç berâ-yı ta'mîr-i kal'a-i Baf

2000

Be-cihet-i techîz ve tekfîn-i fukarâ-i mütevaffâ-i Cezîre-i Kıbrıs

24000

Be-cihet-i bahâ-i cedîd berâ-yı ta'mîr-i kundakhâ-i kal'a-i Limason

3840

El-bâki**2473146****min zâlike'l bâkî**

Ki edâ-i peşîn ve mevâcibât-ı müteferrikagân ve sipâhiyân ki ber-mûceb-i fermân-ı âlî dâde ve berâ-yı irsâliye mahsûb şud

2473146

Be-cihet-i edâ-i akçe-i peşîn Hazret-i Mustafa Paşa -dâme ikbâlühumîrmîrân-ı Kıbrıs ki pîş-ezîn der-Âsitâne-i sa'âdet an-yed-i Mustafa Çavuş be-hazîne-i âmire bi'd-defe'ât teslîm şud ve ber-mûceb-i fermân-ı âlî an-akçe-i cizye dâde ve ki irsâliye mahsûb şud

2302316

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

Be-cihet-i mevâcib-i müteferrikân ve sipâhiyân ve silâhdâran ve
cebeciyân ve topçuyân dergâh-ı âlî ki ber-mûceb-i evâmir-i şerîfe an-
hazîne-i Kıbrıs mevâcib-i pîş-dâde ve ki irsâliye mahsûb şud

170830

Tahrîren fi evâhir-i şehri-i Saferü'l-hayr sene 1017

[Mühür]

[Mühür]

KAYNAKÇA

AKDAĞ, Mustafa, **Türkiye'nin İktisadî ve İctimaî Tarihi II**,
İstanbul 1977

AYNİ ALİ EFENDİ, **Osmanlı İmparatorluğunda Eyalet
Taksimatı, Toprak Dağıtımı ve Bunların Mali Güçleri**,
(nşr. H. Tuncer), Ankara 1964

BARKAN, Ömer Lütfü, "H. 1070-1071 (1660-1670) "Tarihli Osmanlı
Bütçesi ve Bir Mukayese", **İFM. XVII/1-4**, (Ekim 1955-
Temmuz 1956), s. 304-347

BARKAN, Ömer Lütfü, "H. 1079-1080 (1669-1670) Mali Yılına Ait
Bir Osmanlı Bütçesi ve Ekleri", **İFM. XVII/1-4**, (Ekim
1955-Temmuz 1956), s. 193-347

BARKAN, Ömer Lütfü, "H. 933-934 (M. 1527-1528) Mali Yılına Ait
Bir Bütçe Örneği", **İFM. XV/ 1-4**, (Ekim 1953-Temmuz
1954), İstanbul 1955, s. 251-329

BARKAN, Ömer Lütfü, "H. 954-955 (M. 1547-1548) Mali Yılına Ait
Bir Osmanlı Bütçesi", **İFM. XV/1-4**, (Ekim 1955-Temmuz
1956), İstanbul 1960, s. 255-303

BARKAN, Ömer Lütfü, "H. 974-975 (M. 1567-1568) Mali Yılına Ait
Bir Osmanlı Bütçesi", **İFM. XIX/1-4**, (Ekim 1957-Temmuz
1958), İstanbul 1958, s. 277-332

BARKAN, Ömer Lütfü, "Timar", **Türkiye'de Toprak Meselesi I**,
İstanbul 1980

DÜNDAR, Recep, **Kıbrıs Beylerbeyliği (1570-1670)**, (Basılmamış
Doktora Tezi), Malatya 1998

KESKİNKILIÇ, Erdoğan, "Yenileşme Dönemi Osmanlı Bütçeleri
Üzerine Genel Bir Bakış", **OTAM, S. 14**, Ankara 2003, s.
319-345

ÖZTÜRK, Sait, "1042-1045/1632-1635 Yıllarına Ait Bosna Eyaleti
Bütçesi", **Osmanlı 3**, Ankara 1999, s. 158-168

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

ÖZVAR, Erol, Rûm Eyaletine Ait H. 1043-1044/M. 1634-35 Tarihli Bütçenin Tahlili, **Osmanlı 3**, Ankara 1999, s. 150-157

SAHİLLİOĞLU, Halil, “1524-1525 Osmanlı Bütçesi”, **Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan’a Armağan, İFM. 41/1-4**, İstanbul 1985, s. 415-453

SAHİLLİOĞLU, Halil, “Osmanlı İdaresinde Kıbrıs’ın İlk Yılı Bütçesi”, **Belgeler, IV/7-8**, (1967), Ankara 1969, s. 1-34

TABAKOĞLU, Ahmet, “XVII ve XVIII. Yüzyıl Osmanlı Bütçeleri”, **Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan’a Armağan, İFM. 41/1-4**, İstanbul 1985, s. 389-415

TABAKOĞLU, Ahmet, **Türk İktisat Tarihi**, İstanbul 1994

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*